
The History and Scholarly Study of Uzbek Proverbs

Usmonov Sunnatillo Buriboevich

usmonovsunnat@gmail.com

Senior Lecturer,

Samarkand State University

Annotation *This article comprehensively examines the formation, historical development, and scholarly study of Uzbek folk proverbs in the fields of folklore and linguistics. It analyzes the role of proverbs in the people's worldview, national culture, and spiritual heritage. The paper also provides detailed information on the collection, publication, and systematization of proverbs, as well as the scholarly contributions of folklorists and linguists who have studied them. Furthermore, the use of Uzbek proverbs in literary works and their significance for the study of the history of the Uzbek language are discussed from a scientific perspective.*

Keywords *Proverb, folklore, oral folk literature, paremiology, collection of proverbs, linguistics, folklore studies, people's worldview, Mahmud al-Kashgari, Dīwān Lughāt al-Turk*

O'zbek maqollarining o'rganilish tarixi va ilmiy tadqiqi

Usmonov Sunnatillo Bo'riboyevich,

usmonovsunnat@gmail.com

Katta o'qituvchi,

Samarqand davlat universiteti

Annotatsiya *Ushbu maqolada o'zbek xalq maqollarining shakllanishi, tarixiy taraqqiyoti, folklorshunoslik va tilshunoslikda o'rganilishi masalalari keng yoritiladi. Maqollarning xalq tafakkuri, milliy madaniyat va ma'naviy merosdagi o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, maqollarni yig'ish, nashr etish va tizimlashtirish ishlari, bu borada faoliyat olib borgan folklorshunos va tilshunos olimlarning ilmiy xizmatlari haqida batafsil ma'lumot beriladi. O'zbek maqollarining badiiy adabiyotdagi qo'llanishi, ularning til tarixini o'rganishdagi ahamiyati ham ilmiy asosda yoritiladi.*

Kalit so'zlar *Maqol, folklor, xalq og'zaki ijodi, paremiologiya, maqollar to'plami, tilshunoslik, folklorshunoslik, xalq tafakkuri, Mahmud Koshg'ariy, "Devonu lug'otit turk"*

История изучения и научного исследования узбекских пословиц

Усмонов Суннатилло Бурибоевич

usmonovsunnat@gmail.com

Старший преподаватель,

Самаркандский государственный университет

Аннотация *В данной статье всесторонне рассматриваются вопросы формирования, исторического развития и изучения узбекских народных пословиц в фольклористике и языкознании. Анализируется место пословиц в народном мировоззрении, национальной культуре и духовном наследии. Кроме того, подробно освещаются вопросы собирания, публикации и систематизации пословиц, а также научный вклад фольклористов и лингвистов,*

занимавшихся их исследованием. На научной основе раскрывается использование узбекских пословиц в художественной литературе и их значение для изучения истории языка.

**Ключевые
слова**

Пословица, фольклор, устное народное творчество, паремиология, сборник пословиц, языкознание, фольклористика, народное мировоззрение, Махмуд Кашгари, «Диван лугат ат-тюрк»

Kirish

O'zbek xalq og'zaki ijodi xalqning ko'p asrlik tarixiy tajribasi, ma'naviy qadriyatlari va dunyoqarashini o'zida mujassam etgan bebaho madaniy meros hisoblanadi. Uning eng qadimiy va sarmazmun janrlaridan biri bo'lgan maqollar xalq tafakkurining ixcham, obrazli va hikmatli ifodasi sifatida alohida ilmiy qimmatga ega. Maqollar orqali xalqning hayotiy tajribasi, mehnat madaniyati, axloqiy qarashlari, ijtimoiy munosabatlari hamda estetik didi avloddan-avlodga yetkazib kelingan. Shu bois ular nafaqat folklorshunoslik, balki tilshunoslik, adabiyotshunoslik, etnografiya, madaniyatshunoslik va paremiologiya fanlari uchun ham muhim tadqiqot obyektidir.

O'zbek maqollarining shakllanishi qadimgi turkiy xalqlarning og'zaki ijod an'analari bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ularning ilk yozma namunalari Mahmud Koshg'ariyning "Devonu lug'otit turk" asarida uchraydi. Keyingi davrlarda Yusuf Xos Hojib, Ahmad Yassaviy, Alisher Navoiy, Gulxaniy va boshqa mutafakkirlar ijodida maqollardan samarali foydalanilishi ushbu janrning xalq tafakkuridagi mustahkam o'rnini tasdiqlaydi. XIX asrning ikkinchi yarmidan boshlab esa o'zbek maqollarini yig'ish, nashr etish, tasniflash va ilmiy tahlil qilish ishlari tizimli ravishda rivojlanib, paremiologiya mustaqil ilmiy yo'nalish sifatida shakllana boshladi.

Bugungi kunda o'zbek maqollarini tarixiy-qiyosiy, lingvistik, semantik, pragmatik, kognitiv va lingvomadaniy jihatdan o'rganishga bo'lgan qiziqish tobora ortib bormoqda. Globallashuv va raqamli kommunikatsiya

sharoitida milliy madaniy merosni saqlash, maqollarning til va tafakkur taraqqiyotidagi o'rnini aniqlash hamda ularning zamonaviy kommunikativ vazifalarini tadqiq etish dolzarb ilmiy masalalardan biri hisoblanadi. Mazkur maqolaning maqsadi o'zbek maqollarining o'rganilish tarixini yoritish, ularni ilmiy tadqiq etish bosqichlarini tahlil qilish hamda paremiologiya rivojiga hissa qo'shgan olimlarning ilmiy xizmatlarini baholashdan iborat.

Adabiyotlar tahlili va Metodologiya

Xalq og'zaki ijodi millatning tarixiy xotirasi, ma'naviy qadriyatlari va madaniy tafakkurini o'zida mujassamlashtirgan bebaho manbadir. Folklorning eng qadimiy va ommaviy janrlaridan biri bo'lgan maqollar xalqning ko'p asrlik hayotiy tajribasi, dunyoqarashi va falsafiy mushohadalarini qisqa, lo'nda va obrazli shaklda ifodalaydi. Shu sababli maqollar nafaqat badiiy-estetik hodisa, balki xalqning ijtimoiy, siyosiy, ma'naviy va axloqiy qarashlarini aks ettiruvchi muhim manba sifatida ham katta ilmiy ahamiyat kasb etadi.

Maqollar xalqning kundalik hayoti bilan uzviy bog'liq bo'lib, ular orqali insonning tabiatga, jamiyatga, mehnatga, oilaga va odob-axloqqa munosabati namoyon bo'ladi. Har bir maqolda xalq tajribasi umumlashtirilgan holda mujassamlashadi. Shu bois maqollar xalq tafakkurining mahsuli sifatida qadrlanadi.

O'zbek xalq maqollari asrlar davomida xalq tilida yashab, og'zaki ravishda avloddan-avlodga o'tib kelgan. Ular xalq nutqining ajralmas qismiga aylangan bo'lib, badiiy adabiyotda, ilmiy asarlarda, publitsistik

matnlarda va kundalik muloqotda keng qo'llanib kelinmoqda. O'zbek maqollarining mazmun jihatdan rang-barangligi, badiiy mukammalligi va falsafiy teranligi ularni ilmiy jihatdan o'rganish zaruratini yuzaga keltirgan.

O'zbek xalq maqollari uzoq tarixiy taraqqiyot mahsuli hisoblanadi. Ularning ildizlari qadimgi turkiy xalqlarning og'zaki ijodiga borib taqaladi. Maqollar dastlab xalqning kundalik hayotida yuzaga kelgan kuzatishlar, mehnat tajribasi va turmush ehtiyojlari asosida shakllangan. Vaqt o'tishi bilan ular xalq tafakkurining tayyor qolipdagi hikmatli ifodasiga aylangan.

Maqollar xalq orasida og'zaki shaklda yashaganligi sababli ular doimiy ravishda boyib borgan. Ba'zi maqollar vaqt o'tishi bilan unutilgan bo'lsa, ayrimlari yangi mazmun kasb etgan. Ayrim maqollarning shakli o'zgargan, biroq asosiy mazmuni saqlanib qolgan. Bu hol xalq tilining tarixiy rivojlanish jarayoni bilan chambarchas bog'liqdir.

O'zbek xalq maqollari xalqning ko'p asrlik hayotiy tajribasi, axloqiy me'yorlari va dunyoqarashini o'zida mujassamlashtirgan eng qadimiy paremiologik birliklardan biridir. Maqollar qisqa shaklda chuqur mazmunni ifodalashi, xalq tafakkurining umumlashgan natijasi bo'lishi bilan boshqa folklor janrlaridan ajralib turadi. Shu sababli ular folklorshunoslik, tilshunoslik, adabiyotshunoslik, etnografiya, falsafa va lingvomadaniyatshunoslik fanlarining muhim tadqiqot obyektiga aylangan.

Paremiologiya fanida maqollar nafaqat til hodisasi, balki xalq tafakkuri va madaniyatining verbal modeli sifatida baholanadi. Rus olimi G.L. Permyakov maqollarni xalqning ijtimoiy tajribasini umumlashtiruvchi semantik formulalar deb hisoblaydi. Olimning fikricha, maqollar real hayotdagi hodisalarni umumlashtirgan holda inson xulq-atvorini tartibga soluvchi me'yoriy birlik vazifasini bajaradi (Permyakov, 1988). Mazkur yondashuv o'zbek maqollarining mazmuniy mohiyatini ham to'liq ifodalaydi. Masalan, "Yetti o'lchab, bir kes", "Avval o'yla, keyin so'yla" kabi maqollar

insonni har qanday qarorni puxta o'ylab qabul qilishga undaydi.

O'zbek maqollarining tarixiy ildizlari qadimgi turkiy yozma manbalarga borib taqaladi. XI asrda Mahmud Koshg'ariy tomonidan yaratilgan "Devonu lug'otit turk" asarida to'rt yuzga yaqin maqol va matallar keltirilgan bo'lib, ular turkiy xalqlarning tafakkuri, urf-odati va axloqiy qarashlarini yoritishda muhim manba hisoblanadi. Mahmud Koshg'ariy maqollarni tilning boyligi va xalq donishmandligining ifodasi sifatida baholab, ularni lug'at tarkibiga kiritgan. Bugungi o'zbek maqollarining katta qismi mazkur asardagi hikmatli iboralar bilan mazmun va shakl jihatidan mushtarakdir. Masalan, qadimgi turkiy manbalardagi mehnat, birlik va sabr-toqat haqidagi hikmatlar zamonaviy o'zbek maqollarida ham o'z aksini topgan.

Turkiy adabiy an'analarda maqollar faqat og'zaki ijod namunasi bo'lib qolmagan, balki yozma adabiyotning ham muhim badiiy vositasiga aylangan. Yusuf Xos Hojibning "Qutadg'u bilig", Ahmad Yassaviyning "Hikmatlar", Alisher Navoiyning "Mahbub ul-qulub", Boburning "Boburnoma" asarlarida xalq maqollariga yaqin hikmatli iboralar keng qo'llanilgan. Bu esa xalq donishmandligi bilan yozma adabiyot o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ko'rsatadi. Ayniqsa, Alisher Navoiy hikmatli iboralarni badiiy-estetik maqsadda qo'llab, ularni yangi mazmun bilan boyitgan. Masalan, "Tilga e'tibor – elga e'tibor" mazmunidagi fikrlar Navoiy asarlarida turli shakllarda ifodalangan bo'lib, bugungi maqollarning shakllanishiga ham ta'sir ko'rsatgan.

O'zbek paremiologiyasining alohida bosqichi XIX asrning ikkinchi yarmidan boshlanadi. Bu davrda Yevropa sharqshunoslari Markaziy Osiyo xalqlarining tili va folklorini o'rganishga katta qiziqish bildirdilar. Venger sharqshunosi Hermann Vamberining "Chagataische Sprachstudien" (1867) asarida 112 ta o'zbek maqolining berilishi o'zbek paremiologiyasining Yevropa ilmiy muhitiga kirib borishida muhim qadam bo'ldi. Keyinchalik N. Ostroumov, H. Zarifov, B.

Karimov va boshqa olimlar tomonidan maqollarni yig'ish va nashr etish ishlari izchil davom ettirildi.

XX asrning ikkinchi yarmida o'zbek maqollarini ilmiy tizimlashtirish bo'yicha keng ko'lamli tadqiqotlar amalga oshirildi. M. Afzalov, T. Mirzayev, A. Musoqulov, B. Sarimsoqov kabi folklorshunoslar minglab maqollarni yig'ib, ularni mavzular bo'yicha tasnifladilar. Ayniqsa, 1987–1988-yillarda nashr etilgan ikki jildlik "O'zbek xalq maqollari" to'plami paremiologiya tarixidagi eng muhim ilmiy ishlardan biri hisoblanadi. Mazkur akademik nashrda o'n uch mingga yaqin maqol ilmiy izohlar bilan berilgan bo'lib, ular semantik va tematik jihatdan tizimlashtirilgan.

Tilshunoslik nuqtai nazaridan maqollar frazeologik birliklarga yaqin bo'lsa-da, ular mustaqil kommunikativ birlik sifatida qaraladi. V.V. Vinogradov maqollarni tugallangan fikrni ifodalovchi tayyor sintaktik konstruktsiya deb baholaydi (Vinogradov, 1977). Haqiqatan ham maqollar nutqda alohida gap sifatida qo'llanilib, muayyan xulosa yoki bahoni ifodalaydi. Masalan, "Birlik bor joyda tiriklik bor" maqoli nafaqat grammatik jihatdan tugallangan gap, balki ijtimoiy birdamlikning umumlashgan falsafiy xulosasidir.

Lingvomadaniy yondashuvga ko'ra, maqollar milliy mentalitetning til orqali ifodalangan modeli hisoblanadi. V.A. Maslova ta'kidlaganidek, paremiologik birliklar xalqning madaniy stereotiplari va qadriyatlarini saqlovchi lisoniy kod vazifasini bajaradi (Maslova, 2001). O'zbek maqollarida ham mehmondo'stlik, kattaga hurmat, mehnatsevarlik, sabr-qanoat va oilaparvarlik kabi milliy qadriyatlar ustuvor o'rin egallaydi. Jumladan, "Mehmon otangdan ulug'", "Mehnat qilgan to'q yashar", "Ota rozi – Xudo rozi" kabi maqollar xalqning ma'naviy qadriyatlarini yaqqol namoyon etadi.

So'nggi yillarda maqollarni kognitiv tilshunoslik nuqtai nazaridan tadqiq etishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Kognitiv yondashuvga ko'ra, maqollar inson tafakkuridagi konseptlarni ifodalovchi lisoniy

modellardir. Masalan, "Vaqt – oltin", "Ilm – boylik", "Do'st boshga kulfat tushganda bilinadi" kabi maqollar xalqning vaqt, bilim va do'stlik haqidagi konseptual qarashlarini ifodalaydi. Bunday tahlillar maqollar orqali xalq tafakkurining konseptual xaritasini tiklash imkonini beradi.

Bugungi kunda o'zbek maqollarini korpus lingvistikasi, kompyuter paremiologiyasi va sun'iy intellekt texnologiyalari asosida o'rganish dolzarb ilmiy yo'nalishlardan biriga aylanmoqda. Elektron maqollar bazalarini yaratish, ularni semantik teglash, avtomatik tasniflash va boshqa tillardagi maqollar bilan qiyoslash xalq og'zaki ijodini raqamli muhitda saqlash va tadqiq etish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Shu bilan birga, maqollarni tarjimashunoslik nuqtai nazaridan o'rganish ham muhim ahamiyatga ega. Chunki har bir maqol muayyan xalqning madaniy tajribasi va milliy mentalitetini aks ettiradi, shuning uchun ularni boshqa tillarga tarjima qilishda nafaqat mazmun, balki milliy kolorit va pragmatik ta'sirni ham saqlab qolish zarur.

O'zbek maqollarining shakllanish tarixi juda qadimiy davrlarga borib taqaladi. Markaziy Osiyo hududi qadimdan turli xalqlar, madaniyatlar va sivilizatsiyalar chorrahasi bo'lib kelgan. Sug'd, Baqtriya va Xorazm kabi qadimgi davlatlar davridayoq xalq og'zaki ijodining dastlabki shakllari yuzaga kelgan. Ana shu davrda xalqning kundalik turmushi, dehqonchilik va chorvachilik bilan bog'liq tajribalari asosida ilk maqollar shakllana boshlagan (Afzalov, Mirzayev, 1987). Ular tabiat hodisalari, insonlar o'rtasidagi munosabatlar, mehnat va axloqiy qadriyatlarni aks ettirgan.

O'zbek xalq maqollarining rivojlanishida Buyuk ipak yo'lining o'rni alohida ahamiyat kasb etadi. Markaziy Osiyo orqali o'tgan savdo yo'llari nafaqat iqtisodiy, balki madaniy aloqalarning ham rivojlanishiga xizmat qilgan. Turli xalqlar vakillari, savdogarlar, olimlar va sayyohlar orqali yangi g'oyalar, badiiy obrazlar va hikmatli iboralar xalq og'zaki ijodiga kirib kelgan. Shu sababli o'zbek maqollarida turkiy,

forsiy va arab madaniyatining ayrim unsurlari uyg'unlashgan holda namoyon bo'ladi.

O'zbek maqollarining eng qadimgi yozma namunalarini XI asrda yashagan buyuk turkiyshunos olim Mahmud Koshg'ariyning (1960-1963) Devonu lug'otit turk asarida uchramiz. Ushbu asarda turkiy xalqlar orasida keng qo'llangan 400 ga yaqin maqol va matallar keltirilgan. Mahmud Koshg'ariy maqollarni til boyligi va xalq donishmandligining ifodasi sifatida baholagan.

"Devonu lug'otit turk"dagi maqollar bugungi o'zbek maqollari bilan mazmun va shakl jihatidan yaqinlik kasb etadi. Bu esa maqollar xalq tafakkurida uzoq asrlar davomida yashab kelayotganligini ko'rsatadi.

Shunday qilib, o'zbek maqollarining o'rganilish tarixi xalq og'zaki ijodini yig'ish va nashr etish bosqichidan zamonaviy lingvistik, folkloristik, kognitiv va lingvomadaniy tadqiqotlarga bo'lgan uzluksiz ilmiy taraqqiyot jarayonini aks ettiradi. Mazkur tadqiqotlar nafaqat o'zbek paremiologiyasining nazariy asoslarini boyitadi, balki xalqning tarixiy xotirasi, milliy tafakkuri va ma'naviy merosini ilmiy asosda o'rganish hamda kelajak avlodlarga yetkazishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Natija va Muhokama

O'zbek adabiyoti tarixida maqollar muhim badiiy vosita sifatida keng qo'llanilgan. Shoir va yozuvchilar maqollar orqali asar tilining xalqchilligini kuchaytirgan, obrazlarning xarakterini ochib bergan hamda fikrning ta'sirchanligini oshirgan. Yusuf Xos Hojib, Ahmad Yassaviy, Rabg'uziy, Alisher Navoiy, Bobur, Ogahiy, Muqimiy, Furqat, Abdulla Qodiriy, Oybek, G'afur G'ulom kabi ijodkorlarning asarlarida xalq maqollaridan unumli foydalanilgan. Masalan, Alisher Navoiyning ko'plab asarlarida xalq maqollariga yaqin hikmatli iboralar uchraydi. Bu hol Navoiy ijodining xalq og'zaki ijodi bilan uzviy bog'liqligini ko'rsatadi.

O'zbek adabiyotida maqollarga asoslangan maxsus asarlar ham yaratilgan. Jumladan, Muhammad Sharif Gulxaniyning

Zarbulmasal asarida 300 dan ortiq maqollar qo'llangan. Ushbu asar o'zbek paremiologiyasining muhim yodgorliklaridan biri hisoblanadi.

Shuningdek, Sulaymonqul Rojiiy maqollarni she'riy shaklga solib, ularni badiiy jihatdan qayta ishlagan. Bu esa maqollarning xalq adabiyotidan yozma adabiyotga faol o'tganligini ko'rsatadi.

O'zbek maqollarini ilmiy asosda yig'ish va nashr etish ishlari XIX asrning ikkinchi yarmidan boshlangan. Bu davrda maqollarni yozib olish va tizimlashtirishga qiziqish kuchaydi.

Venger sharqshunosi Hermann Vamberi tomonidan 1867-yilda Leypsigda nashr etilgan "Chig'atoy tili darsligi" asarida 112 ta o'zbek maqoli berilgan. Bu o'zbek maqollarining Yevropa ilmiy muhitiga kirib borishida muhim qadam bo'ldi.

Keyinchalik N. Ostroumov, B. Rahmonov, Sh. Jo'rayev, H. Zarifov, B. Karimov, R. Jumanioyov, E. Siddiqov, B. Sarimsoqov, T. Mirzayev, A. Musoqulov kabi olimlar tomonidan turli maqollar to'plamlari nashr qilindi.

Bu to'plamlarning ayrimlarida maqollar mavzular asosida tasniflangan bo'lsa, ayrimlarida alifbo tartibida joylashtirilgan. Masalan, M. Afzalov (1987) boshchiligidagi tayyorlangan maqollar to'plamida 2500 dan ortiq maqol 34 mavzu asosida berilgan.

1987-1988-yillarda ikki jildidan iborat akademik maqollar to'plamining nashr etilishi o'zbek folklorshunosligi tarixidagi eng katta yutuqlardan biri bo'ldi. Mazkur to'plamga o'n uch mingga yaqin maqollar kiritilgan bo'lib, ular ilmiy izohlar asosida tizimlashtirilgan.

Maqollar tarjima jarayonida eng murakkab birliklardan biri hisoblanadi. Chunki ular xalqning milliy mentaliteti, madaniyati va dunyoqarashini o'zida mujassamlashtiradi.

O'zbek maqollarini boshqa tillarga tarjima qilish jarayonida nafaqat mazmun, balki badiiylik va milliy ruhni ham saqlash muhim hisoblanadi. Shu sababli ko'plab tarjimonlar maqollarni ekvivalent maqollar orqali tarjima qilishga harakat qilganlar.

Rus tiliga o'zbek maqollarini tarjima qilishda Y. Chernyavskiy, V. Ro'zimatov, N. Gatsunayev va A. Naumov kabi tarjimonlarning xizmatlari katta bo'lgan.

O'zbek xalq maqollari xalq tafakkuri, milliy madaniyat va ma'naviy merosning bebaho qismidir. Ular xalqning ko'p asrlik tajribasi, hayot haqidagi qarashlari va falsafiy tafakkurini aks ettiradi.

Maqollarni yig'ish, nashr etish va ilmiy jihatdan o'rganish ishlari natijasida bugungi kunda boy paremiologik fond shakllangan. Mahmud Koshg'ariydan boshlab zamonaviy folklorshunoslarga bo'lgan olimlarning ilmiy faoliyati o'zbek maqollarini saqlab qolish va ilmiy muomalaga kiritishda muhim ahamiyat kasb etdi.

Bugungi kunda maqollarni lingvistik, folkloristik, pragmatik, semantik va madaniy jihatdan tadqiq etish dolzarb ilmiy yo'nalishlardan biri bo'lib qolmoqda. Chunki maqollar xalqning milliy ruhini, tarixiy xotirasini va tafakkurini o'zida mujassamlashtirgan noyob ma'naviy meros hisoblanadi.

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, o'zbek xalq maqollari xalqning tarixiy xotirasi, ma'naviy dunyosi va milliy tafakkurining eng muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Ular asrlar davomida og'zaki an'ana orqali sayqallanib, xalqning turmush tarzi, ijtimoiy munosabatlari, mehnat faoliyati va axloqiy qadriyatlarini o'zida mujassamlashtirgan. Shu

jihatdan maqollar nafaqat folklor namunasi, balki xalqning madaniy, tarixiy va til taraqqiyotini o'rganishda ishonchli ilmiy manba sifatida ham katta ahamiyat kasb etadi.

O'zbek maqollarining ilmiy tadqiqi Mahmud Koshg'ariy merosidan boshlanib, XIX-XX asrlarda ularni yig'ish, nashr etish va tizimlashtirish ishlari bilan yangi bosqichga ko'tarildi. H. Vamberi, H. Zarifov, T. Mirzayev, M. Afzalov, A. Musoqulov, B. Sarimsoqov va boshqa olimlarning ilmiy izlanishlari natijasida boy paremiologik fond yaratildi hamda maqollarni mazmuniy, tematik va lingvistik jihatdan tasniflash imkoniyati kengaydi. Bu tadqiqotlar o'zbek paremiologiyasining mustaqil ilmiy yo'nalish sifatida rivojlanishiga muhim zamin yaratdi.

Hozirgi bosqichda o'zbek maqollarini lingvomadaniy, kognitiv, diskursiv, pragmatik va qiyosiy aspektlarda o'rganish yangi ilmiy natijalarni qo'lga kiritish imkonini bermoqda. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar asosida elektron paremiologik korpuslar yaratish, maqollarni sun'iy intellekt yordamida tahlil qilish hamda ularning turli tillardagi ekvivalentlarini qiyosiy o'rganish istiqbolli ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Shunday ekan, o'zbek maqollarini chuqur o'rganish va ularni kelajak avlodlarga yetkazish milliy madaniy merosni asrash, til taraqqiyotini ta'minlash hamda xalq donishmandligini ilmiy muomalaga keng jalb etishda muhim ahamiyat kasb etadi.

References:

1. Afzalov, M., Mirzayev, T., Musoqulov, A., & Sarimsoqov, B. (1987). *O'zbek xalq maqollari* (1-jild). Toshkent: Fan.
2. Afzalov, M., Mirzayev, T., Musoqulov, A., & Sarimsoqov, B. (1988). *O'zbek xalq maqollari* (2-jild). Toshkent: Fan.
3. Gulxaniy. (1976). *Zarbulmasal*. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti.
4. Jo'rayev, M. (2017). *Folklorshunoslik asoslari*. Toshkent: Akademnashr.
5. Koshg'ariy, M. (1960–1963). *Devonu lug'otit turk* (S. Mutallibov, Tarj.; 3 jild). Toshkent: O'zbekiston Fanlar akademiyasi nashriyoti.

6. Maslova, V. A. (2001). *Lingvokulturologiya*. Moskva: Akademiya.
7. Mirzayev, T. (2005). *O'zbek xalq maqollari va paremiologiyasi*. Toshkent: Fan.
8. Permyakov, G. L. (1988). *Osnovy strukturnoy paremiologii*. Moskva: Nauka.
9. Vambéry, H. (1867). *Chagataische Sprachstudien*. Leipzig: F. A. Brockhaus.
10. Vinogradov, V. V. (1977). *Izbrannyye trudy. Leksikologiya i leksikografiya*. Moskva: Nauka.
11. Zarifov, H. (1968). *O'zbek folklori*. Toshkent: O'qituvchi.
12. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi. (1988). *O'zbek xalq maqollari: Akademik nashr*. Toshkent: Fan.